

5 YILLIK ECZACILIK EĞİTİMİ

Gazi Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dekanı ve TEB Eczacılık Akademisi Başkanı Prof.Dr.Fethi Şahin Üçüncü Bölgelerarası Toplantının bir diğer gündem maddesi olan eczacılık eğitimin niteliğinin iyileştirilmesi ve beş yıla çıkartılması konusunda bir sunum yaptı. Şahin, sunumunun ardından eczacıların sorularını da yanıtladı.

PROF.DR.FETHİ ŞAHİN
(Gazi Üniversitesi Eczacılık Fakültesi
Dekani-Eczacılık Akademisi Başkanı)

Eczacılık eğitimi 5 yıla çıktı, doğru; sürprizi sona saklayarak devam etmek istiyorum. 5 yıla çıkarırken kendiliğinden çıkmadı sevgili meslektaşlarım; aslında, Türkiye'deki eczacılık fakülteleri de bunun 5 yıla çıkmasını istemiyordu; 5 yıla çıkması Avrupa direktifleri doğrultusunda oldu; biraz sonra belirteceğim. Şu anda en az 5 yıl olarak görüyoruz Avrupa ülkelerinde, İngiltere'de biraz durum karışık, 4 veya 5 sene, ama onların liseden sonra gördükleri bir eğitim var, ondan sonra 4 veya 5 sene; dolayısıyla, 5 yıl oluyor.

Avrupa Topluluğunun Danışma Kurulunun 1985 yılında bir kararı vardı, bu kurul, eczacılık eğitiminin en az 5 yıl olmasını bu direktifte söylemişti. 1994 yıllarındaki iktidar da Avrupa Topluluğuna girmeden gümrük birliğine girmek üzere uğraşıyordu ve 1994 yılının Kasım ayında Üniversitelerarası Kurulun Antalya'da yapılan toplantısında eczacılık eğitiminin 5 yıla çıkarılmasının benimsenmesi ve YÖK'e sunulması kararını vermişti. Dolayısıyla, Üniversitelerarası Kurul, 1994 yılında eczacılık eğitiminin 5 yıla çıkmasını kararlaştırmıştı; ama, 2547 sayılı Kanunun 7 nci maddesine göre bir program ancak YÖK genel kurulundan geçen bir kararla söz konusu olabileceği için, 2005 yılında çıkan bir resmî yazı bu, benim üniversiteme gelmiş, 28 Ocak tarihli bu yazıda, 14 Ocak 2005 tarihinde eczacılık eğitiminin 5 yıla çıktığı fakültelere bildirildi.

Bir eczacı mezun olduğu zaman ne türlü işleri, işlevleri yapabilir tarifi de yapılmış; tıbbi ürünlerin farmasötik formlarının hazırlanmasından tutun da tıbbi ürünlerin hastanede reçetelerin hazırlanması, dağıtılması, depolanması da dahil olmak üzere ve tıbbi ürünler üzerinde bilgi ve provizyonların verilmesi konusuna kadar eczacıları yetkili kılıyordu.

İlaçların üretiminde kullanılan ürünlerin ve ilaçların hakkında bilgi, farmasötik teknoloji, fiziksel, kimyasal ve biyolojik yönden tıbbi ürünler hakkında yeterli bilgi şeklinde bilgiler de yer alıyordu ve orada açıklıkla söylüyor, eczacılık eğitimi en az beş yıl olmalıdır. Eczacılık eğitimi içerisinde bizi bağlayan bir şey daha var, o da,

6 tane bilim alanına ayırıyor eczacılık eğitimini ve bunların, eğitimin içinde ne kadar olması gerektiğini de tablolamış; kimya 25 idi 46 olması lazım, kimya deyince işin içine giren genel organik, inorganik kimya, analitik kimya falan. Fizik, matematik, bilgisayar ve istatistik % 3-13 arasında olması lazım; biyoloji, biyokimya ve farmakognoziden meydana gelen biyolojinin % 12-32 arasında olması lazım; farmasötik teknolojinin % 6-12 arasında olması lazım; tıbbi bilimlerin ki, bunlar farmakoloji, toksikoloji ve diğer tıbbi bilimlerin % 11 ile 30 arasında olması lazım; tarih ve sosyal eczacılığın % 1 ile 16 arasında olması lazım. Böyle bir dengenin olması lazım ve bunun yanında da pratiklerin % 50'den aşağı olmaması lazım, teoriklerin de % 30'dan aşağı olmaması lazım şeklinde birtakım direktif ve tavsiyeler de var.

Bunun üzerine, eczacılık üniversitesi dekanlarından toplanan bir komisyon, bu direktifler doğrultusunda, daha da önemlisi, Türk Eczacıları Birliği'nin geçmiş yıllarda organize ettiği Arama Konferansında bu dekanların verdiği sözle beraber bu derslerin neler olabileceği üzerinde çalıştık ve burada gördüğümüz dersleri ortaya koyduk. Burada yeni dersler olarak immünoloji, farmakoterapi ve farmasötik bakım derslerinin eczacılık eğitimi içine girmesini kararlaştırdık.

5 inci yıla da, yine tavsiyelerde olup direktiflerde olmayan ilk 4 yıldaki çekirdek müfredattan hiçbir dersin konulmaması prensibi var. İşte bunu da gözönüne alarak beşinci yıla ilk 4 senede görülen çekirdek derslerden hiçbirini koymadık. Bütün fakültelerde olan budur, bunu açıklıkla söyleyebilirim.

Bir de bizi, Üniversitelerarası Kurul, Tıp ve Sağlık Eğitimi Konseyi sıkıştırdı; yatay geçişlerde zorluk oluyordu, dediler ki: "Bir çekirdek müfredat oluşturun, bu çekirdek müfredat bir dersin asgari saatini gösterebilir ve oralarda hangi eğitimlerin verileceğini de metin olarak bize yazın." Biz bunun üzerinde çalıştık. Burada gördüğümüz gibi, şu anda mesela benim fakültemde matematik dersi haftada 5 saat okutulur, bunu 14 ile çarparsanız 70 saattir, bunu 28 saate indirdik. Fizik dersi 28 saate indirildi, anatomi dersi 28 saat olarak muhafaza edildi, fizyoloji dersi 42 saat olarak muhafaza edildi, genel kimya 70'den 42'ye indirildi, organik kimya 58'den 42'ye indirildi ve bu şekilde % 25'in üzerinde her derste bir

indirime gittik. Bu, bütün fakültelerde asgari olarak verilmesi gereken her bir ders için ders saatidir. Bu, ayın zamanda, direktiflerdeki o yüzdeleri de gözönünde bulundurarak, ona uyararak, mesela kimya % 25'ten aşağı olmayacak, biyoloji % 12'den aşağı olmayacak filan; bunları da gözönüne alınarak ders saatleri belirtildi.

Böylece, biz, bütün eczacılık fakültesi dekanları, bunu fakültelerimize götürüp fakülte kurullarımızdan geçirdik. Örnek olarak Gazi Üniversite'sindeki yeni ders programını size gösteriyorum burada. İlk sene seçmeli ders yok, ilk sene davranış bilimleri dersini koyduk. Burada gördüğünüz gibi, son derece azaltılmış vaziyette, haftada 18-20 saatlik bir ders programı; çünkü, üniversite eğitiminde öğrenciye haftada belli bir saat ayırması lazım, öğrencinin düşünebilmesi ve yaratıcı yönünün gelişmesi bakımından.

Burada gördüğünüz gibi bazı zorunlu dersler var; Atatürk inkılapları, İngilizce, Türk Dili gibi... Bunları okutmak durumundayız, ama genel kimya 3 saate düşmüş. Çünkü, öğrenci bu dersleri lisede gördüğü için bir bakıma tekrar olup zamanını alma gibi bir durum söz konusu oluyordu.

İkinci yılda, seçmeli ders koyduk ve bu ders haftada 2 saati geçmeyecek. İlk seneler sosyal derslere ağırlık verdik üniversitemizde, diğer fakülteler de aşağı yukarı bunu yaptılar. Diğer sosyal bilimlerden insan davranışıyla ilgili muhasebe gibi birtakım seçmeli dersleri buraya koyduk.

Yine ikinci yılda seçmeli dersler var; ama, saatler oldukça azalmış vaziyette. Seçmeli dersler 6 semestri devam ediyor. Burada, yeni koyduğumuz 3 tane klinik biyokimya dersi var. İmmüno- loji, farmakoterapi, farmasötik var.

Mesela, seçmeli dersler olarak benim fakültemde konulan dersler; Halkla İlişkiler, Kimya Tarihinin Giriş, Psikoloji, Sosyal Çalışma, Alternatif Tıp, Ekonomi, Madde Bağımlılığı, Eğitim ve Sosyal Problemler, Organik Bileşiklerde İsimlendirme'dir. Bu baştan gördüğünüz organik bileşiklerde isimlendirmeye kadar olan kısım 2 nci sınıfta görülecek seçmeli dersler. Öğrenci, bu dersten ikisini seçecek; her ders haftada 2 saat olacak şekilde ayarladık.

Daha sonra bölüm dersleri var, bu bölüm derslerini de mümkün olduğunca pratiğe yönelik seçmeye çalıştık tabii.

5 inci yıla gelinceye kadar öğrenci, 3'üncü sınıfın ve 4'üncü sınıfın yazında ikişer ay staj yapacak. Yalnız, stajda bir sorun var, o sorunu da herhalde örgütlerle beraber çözmek zorundayız. Eczacılık stajı hiçbir zaman Türkiye'deki kanuni olarak yapılan stajlara benzemiyor. Staj yönetmeliklerinde yeri yok. Bunun belli bir yerinin olması lazım; çünkü, oralarda 90 gün, 80 işgünü gibi kısıtlar-

mafar var. Belli bir ücret alınması söz konusu. Bunlar bizim stajlar sırasında söz konusu olmuyor ama, Avrupa direktifi, bu 5 yıllık eğitim içerisinde 6 ay stajı zorunlu görüyor.

Bu şekilde kararlaştırdık, hazırladık; fakat, maalesef, bunu burada haber vermek istiyorum, bu seneki 2005 ÖSYM kılavuzunda eczacılık eğitimi 4 yıl diye çıktı. Bu şu anlama geliyor; YÖK'ten ÖSYM'ye kadar gidememiş YÖK kararı, kılavuzda yer almadığı için de herhalde bu sene de büyük olasılıkla 4 yıl uygulayacağız. Ben, bunun aydınlığa kavuşması için rektörlüğe yazı yazdım, diğer eczacılık fakültesi dekanı arkadaşlarım ne yaptılar bilmiyorum ama, 5 yıla çıktık, fakat bu sene 5 yılı uygulayamayacağız gibi bir görüş var.

Tavsiyelerde son seneye ders koymayın diye bir şey vardı. Aslında biz, 5'inci yıl eğitimini yeni koyan ülkeleri, Yunanistan, Portekiz gibi ülkeleri örnek alarak 5'inci yılı hazırladık. Onlarda son iki yıla kadar eğitim 4 yıldır. Aslında, onlar da direktifi çığnemişler bir noktada. Bana kalsa, ben hiç ders konulması taraftarı değilim. Staj ve bitirme ödeviyle geçmesi gerekir; çünkü, direktif de böyle söylüyor.

Klinik eczacılık konusuna gelince, neden böyle şeylere yönelmedik; burada 5 yıllık eğitimde ilk sönestr okunan derslerin içerisinde klinik eczacılık var. Klinik eczacılık bir anlayış zaten, ama klinik eczacılık diye bir branşlaşma yapma imkânı yoktu. Ama, hastane eczacılığı, bizim derslerde de gözüküyor. Eczane eczacılığındaki derslerden bazıları, klinik eczacılık anlayışına konulmuş derslerdir. Yani, klinik eczacılık bir anlayış. Her derste klinik eczacılık anlayışına göre bir şeyler anlatılabilir. Mesela farmakognozide de öyle, farmasötik kimya da dahi klinik eczacılık anlayışıyla ders anlatılabilir; ama, branşlaşma imkanımız yoktu. Kısacası, biraz direktiflere uymak adına son sınıfın son sönestrisi gevşek oldu.

Staj konusunda Türk Eczacıları Birliği ve odalarımıza büyük görev düşüyor. O konuda bizi yönlendirmeleri gerekir. Fakültelerle ortaklaşa çalışarak, mutlaka en iyi staj yerlerini bulmamız lazım. Çünkü o dönemde öğrenci bizim bulunduğumuz yerde bulunacak, aynı ilde bulunacak.

Ayrıca eğer, bir yıllık staj gelirse, orada da tüm eczacılar olarak o bir yıl staj yapacak arkadaşların işe ve ibadesini de düşünmemiz lazım. Örgütün buna hazır olması lazım. Öyle bedava stajyer olmaz; bunları ayak bağı olarak düşünmeyeceksiniz. Çünkü öyle bir yıllık staj gelirse, ondan sonra çok ciddi bir staj sınavı olacak. o sınavda da 7 yıldızlı eczacının yıldızlarından birisi de, ömür boyu öğretici olmaktır. Eğiteceksiniz, parasını da vereceksiniz. Ama bunu örgüt verir, ama eczacı verir. Mutlaka bunun çözümünün bulunması lazım.